

Politibaserte tiltak for forebygging av seksuallovbrudd og radikalisering blant unge: Prosjektplan

Prosjektnummer /
aktivitetsnummer /
bestillingsnummer: 135

Plan utarbeidet:

September 2019-februar 2020

Kort beskrivelse/sammendrag: Klynge for vurdering av tiltak i Folkehelseinstituttet fikk juni 2019 i oppdrag fra Politidirektoratet (POD) å utføre en systematisk oversikt om effekten av ulike kriminalitetsforebyggende tiltak hvor politiet er involvert, rettet mot seksuallovbrudd og radikalisering blant ungdom. Unge utgjør den største andelen siktene i Norge, og det er en økning i seksuallovbrudd blant unge. Radikalisering og voldelig ekstremisme er ikke veldig utbredt, men konsekvensene av voldelige aksjoner med utspring i radikalisering og ekstreme ideologier kan være store. Forebygging av ungdomskriminalitet ansees dermed som svært viktig. Kriminalitetsforebygging skal i tillegg være politiets primærstrategi. Dette prosjektet søker å styrke kunnskapsgrunnet for politiets forebyggingstiltak.

English:

Title: Police based interventions to prevent sexual offending and radicalisation

Brief description: In June 2019 the Department of Reviews and Health Technology Assessments at the Norwegian Institute of Public Health was commissioned by the National Police Directorate to conduct a systematic review of the effects of crime-prevention interventions that involve the police, specifically targeting sexual offending and radicalisation among youth. Youth comprise the majority of the criminally accused in Norway, and there has been an increase in sexual offending among youth. Radicalisation and violent extremism are not particularly widespread, but the consequences of violent actions rooted in radicalisation and extreme ideologies can be extensive. Prevention of youth offending is thus seen as important. In addition, crime prevention is a central strategy of police work. This project aims to strengthen the knowledge base for effective crime prevention by the police.

Prosjektkategori og oppdragsgiver

Produkt (programområde): En systematisk oversikt

Tematisk område: Forebyggende arbeid i politiet

Oppdragsgiver: Politidirektoratet (POD)
(med navn på kontaktperson for
eksterne prosjekter): Knut Fosli
Knut.Fosli@politiet.no

Prosjektledelse og medarbeidere

Prosjektleder:	Lars Jørund Langøien larsjorund.langoien@fhi.no
Prosjektansvarlig (gruppeleder):	Rigmor C Berg
Interne medarbeidere:	Heid Nøkleby, Ashley Elizabeth Muller, Patricia Sofia Jacobsen Jardim, Nora Blaasvær, Gyri Hval, Gunn Eva Næss
Eksterne medarbeidere:	-
Plan for erstatning ved prosjektdeltakers fravær:	Prosjektansvarlig overtar ansvaret og henter inn andre interne medarbeidere

Oppdraget

Politidirektoratet (POD) ønsker en systematisk oversikt over forskning på effekten av forebygging av ungdomskriminalitet, med et hovedfokus på seksuallovbrudd og radikaliserings.

Mål

Politets tradisjonelle reaktive tilnærming er i endring til i større grad å omfatte gode kriminalitetsforebyggende innsatser. Målet med oppdraget er å utføre en systematisk oversikt over forskning på effekten av tiltak rettet mot ungdom for å forebygge seksuallovbrudd og radikaliserings, for slik å styrke det forskningsbaserte kunnskapsgrunnlaget innen kriminalitetsforebygging som skal være politets primærstrategi.

Bakgrunn

Seksuallovbrudd og radikaliserings blant ungdom

I 2017 ble ca. 6 prosent av alle menn i alderen 18–20 år pågrepet for ett eller flere lovbrudd. Tilsvarende andel blant kvinner i samme aldersgruppe var om lag 1 prosent (1). Det er unge i alderen 18–20 år som utgjør høyeste andelen siktede i Norge i dag (1). Forebygging av ungdomskriminalitet er derfor svært viktig, og i *Handlingsplan for forebygging av kriminalitet* (2013–2016) videreføres en bred tilnærming til forebygging, med et spesielt fokus på forebygging av barne- og ungdomskriminalitet (2, 3).

Mellom 2007 og 2017 var det en generell nedgang over tid i antall straffede ungdommer når det gjelder de fleste typer lovbrudd (4). Et tydelig unntak var seksuallovbrudd. Mellom 2007 og til og med 2015 var andelen straffede 15–17 åringer med seksuallovbrudd som hovedlovbrudd ca. 0,2 straffede per 1000 innbyggere, mens etter 2015 steg andelen til 0,5 per 1000 innbyggere både i 2016 og 2017. Dette er på nivå med 18–20-åringene, og høyere enn noen andre grupper. Økningen handler i hovedsak om bilder som seksualiserer eller viser overgrep av barn under 18 år (4). I 2019 ble 884 personer opp til og med 24 år, hvorav 846 menn, siktet for seksuallovbrudd (5).

Radikalisering, voldelig ekstremisme og terrorisme får mye oppmerksomhet i media, og skaper frykt hos mange mennesker. Til tross for dette ansees terrortrusselen i Norge å være lav (2). Ifølge Politiets sikkerhetstjeneste (PST) sine trusselvurderinger for 2019 (6), er det mulig at personer eller grupper inspirert av ekstrem islamisme vil forsøke å utføre terrorangrep, men nye personer som radikaliseres til slike grupper vil fortsette å være lavt. I pressemeldinger i september og desember 2019 ble også trusselen fra høyreekstreme personer oppjustert til at det også er mulig at det kan bli gjennomført voldsaksjoner av slike i løpet av 2020 (7). Antallet personer i Norge som uttrykker støtte til høyreekstreme terroraksjoner og terrorister, har også økt. PST vurderer det som svært lite sannsynlig at venstreekstreme vil utføre terrorhandlinger, men det forventes at det fortsatt vil være økning i politisk motivert vold mot personer og grupper de anser som motstandere (6).

Det er vanskelig å finne klare tall på hvor mange som er eller står i fare for å bli radikalisert. Når det gjelder holdninger til politisk motivert vold, viser en NOVA-undersøkelse fra Oslo i 2016 at mellom 2,6 og 4,2 prosent av de i overkant av 8000 spurte ungdommene mente at det i stor eller svært stor grad kan forsvares (8). Kun i overkant av én prosent svarte at vold i svært stor grad kan forsvares. Spennet ligger i om det er greit å bruke vold for å skape oppmerksomhet om en sak som ansees som viktig, om det er akseptabelt å bruke vold for å skape politisk endring i Norge eller for å skape politisk endring i Europa. Det er ikke spesifisert hvilken type eller grad av vold som ansees som akseptabelt, så det kan spenne fra for eksempel steinkasting og slagsmål til regelrette terrorhandlinger (8).

Forebyggende tiltak

Politiet arbeider nå etter følgende definisjon av forebygging:

Arbeidet politiet planmessig og systematisk utfører alene eller i samarbeid med andre for å redusere risikoen for kriminalitet.

Dette er en vid definisjon av politiets forebygging, og selv om det i PODs seneste handlingsplan (9) påpekes at manglende klarhet i definisjonen gjør at politidistriktene definerer forebyggende arbeid ulikt, og at det er opp til dem å fylle begrepet med innhold, så velger vi å bruke denne definisjonen nettopp for å favne ulike tilnærminger til forebygging og ulike tiltak i norsk kontekst.

Vi vil inkludere tiltak på tre nivå:

- **Universelt** – rettet mot hele populasjonen/alle unge eller større grupper.
- **Selektert** – rettet mot risikogrupper (eller de som har vist tegn til «adferden»)
- **Indikert** – rettet mot høyrisikogrupper, eller de som allerede har gjort noe og vist «adferden».

Denne inndelingen har paralleller med inndelingen i primær-, sekundær- og tertiærforebygging, som omhandler forebygging før fenomenet oppstår, tiltak rettet mot utsatte/avgrensede grupper for å hindre at det videreutvikles, og etter at fenomenet har oppstått eller rettet mot å rehabilitere individer som allerede har framvist adferden (10). Vi vil inkludere alle typer tiltak så lenge politiet er involvert i forebyggingsarbeidet.

Ifølge «Kriminalitetsforebygging blant barn og unge i storbyene» (10) skjer forebygging på tre nivåer eller arenaer – den byggende, den forebyggende, og den kriminalitetsforebyggende arenaen. Den byggende arena handler om «den gode oppvekst», mens den forebyggende arena handler om å støtte strukturene rundt barna, og sette i gang tiltak der oppvekstmiljøet ikke fungerer optimalt. Den siste arenaen – den kriminalitetsforebyggende – handler om mer målrettede tiltak i tilfeller der problemene allerede har manifestert seg i form av kriminalitet, rus og psykiske problemer, eller barn og unge lever i miljøer med mange risikofaktorer. Vi skal i denne oversikten i hovedsak undersøke kriminalitetsforebyggende tiltak, og til dels forebyggende. Vi skal undersøke tiltak der politiet er involvert i en eller annen grad, i tråd med definisjonen over. Altså: politiets bidrag må nevnes i litteraturen om det skal være aktuelt å inkludere forskningen i denne oversikten.

Radikalisering og ekstremisme

Politiets sikkerhetstjeneste (PST) definerer radikalisering som en prosess der en person i økende grad aksepterer bruk av vold for å oppnå politiske, religiøse eller ideologiske mål (11). Radikalisering brukes ofte i tilknytning til begrepet voldelig ekstremisme, som også tilsier at personer er villige til å bruke vold for å nå sine politiske mål. Radikaliseringsprosesser kan skje innenfor alle typer livssyn, politiske retninger og ideologier (12). Vi inkluderer alle ideologier/religioner.

En del forebyggende tiltak mot radikalisering og ekstremisme har allerede blitt utprøvd internasjonalt. I et notat fra tidligere Kunnskapssenteret for Helsetjenester fra 2014 (13) der det er utført et systematisk litteratursøk med sortering, presenteres 18 studier om forebygging av ideologisk radikalisering. Kun tre av disse omhandler tiltak fra politiets side, og alle tre er kvalitative studier fra Storbritannia. To av disse tar for seg politiets erfaringer med samarbeid med og relasjon til lokalsamfunn, mens den tredje ser på erfaringer politi og londonborgere har med «stop and search»-operasjoner, hvor London politiet stoppet og ransaket personer de anså som «mistenkelige». En av studiene viser til gode erfaringer med bedret samarbeid og partnerskap mellom politi og muslimske miljøer, mens erfaringene med «stop and search» er delte, blant annet ved at etniske minoriteter har blitt mistenkeliggjort.

PST mener at tiltaket «bekymringssamtale» medvirket til at flere ungdommer brøt med høyreekstreme miljøer på første halvdel av 2000-tallet (2). Bekymringssamtaler innebærer at ungdom, gjerne med foreldre, som har begått straffbare handlinger eller som politiet mistenker å ha gjort det, blir invitert til samtale. Det knytter seg mer usikkerhet til om tiltaket har samme virkning ovenfor islamistisk ekstremisme (2). En utfordring er at samtalen, på samme måte som «stop and search», kan være belastende og virke stigmatiserende, og dermed stemple ungdommene som avvikere (2).

Andre tiltak som har blitt brukt mot radikalisering er dialogverksted i Kriminalomsorgen, dialogmøter og foreldregrupper, samt politiets radikaliseringskontakter (2).

Contest, og herunder Prevent, er andre britiske eksempler på forebyggingsarbeid (14). Prevent er en del av Storbritannias kontraterrorismestrategi (CONTEST) og skal virke gjennom å

utvikle en grundigere forståelse av hvordan individer kan bli radikalisert til et punkt hvor de kan bli involvert i terrorisme eller støtte terrorisme. Prevent søker ikke å kriminalisere mennesker for å ha ekstreme holdninger, men operere i rommet før kriminelle handlinger skjer. Dette ved å rådgiving, støtte til folk som står i fare for bli dratt inn i terrorisme, og arbeid i sektorer og institusjoner hvor det er fare for radikalisering (14).

Når det gjelder forskning på forebygging av radikalisering, skal prosjektet Handling Extremism – Nordic Approaches (HEX-NA), som er et pågående samarbeidsprosjekt mellom universiteter i de nordiske landene, forske på forebyggingsarbeid rettet mot voldelig ekstremisme i de fire nordiske landene. Forskningsprosjektet skal sammenligne juridisk rammeverk, institusjonelle strukturer, oppfatninger og praksiser i de nordiske tilnærmingene til å motvirke voldelig ekstremisme, og kritisk analyser av ulike implementeringer. Prosjektet ønsker å bidra med en mer informert plattform for å spre nordiske erfaringer i forebygging av radikalisering og motarbeiding av voldelig ekstremisme (15).

Seksuallovbrudd

Med seksuallovbrudd menes her alle former for seksuelle overgrep, fysisk eller på nett. I straffeloven skilles ulike seksuallovbrudd etter begrepene seksuell omgang, seksuell handling og seksuelt krenkende adferd. Seksuelle overgrep er straffbart enten det er begått med trusler eller vold, eller det er begått mot en person som ikke er i stand til å motsette seg handlingen. For eksempel kan dette være hvis personen er bevisstløs eller sover, eller av andre grunner ikke er i stand til å samtykke (16, 17, 18). Seksuelt krenkende adferd innebærer «seksuelt krenkende eller annen uanstendig adferd a) på offentlig sted, eller b) i nærvær av eller overfor noen om ikke har samtykket til det (Straffeloven §298)». Eksempler på dette kan være blotting, krenkende bevegelser eller ordbruk. Det innebærer også adferd over internett, som publisering av fotografier eller levende bilder når ikke mottakeren har samtykket i å motta bildene (18).

Når det gjelder seksuallovbrudd viser Kripas at tilbakefallsraten er høyere blant de som begikk sitt første seksuallovbrudd i ung alder. Dette taler for økt innsats mot denne gruppen (2). 'Kriminalitetsforebygging på norsk' (3) viser også til forskning som tilsier at holdningskampanjer har begrenset eller uviss effekt når det gjelder seksuell vold og digital seksuell trakassering (for eksempel å motta uønsket seksuelt innhold eller spredning av bilder eller meldinger med seksuelt innhold).

Behov for en kunnskapsoppsummering

Forebygging er ett av fire strategiske temaer i fremtidsbildet i Politiets virksomhetsstrategi fra mai 2017 (19). Som ledd i dette er det fastsatt at kriminalitetsforebygging skal være politiets primærstrategi, og det foregår nå et arbeid for å endre politiets tradisjonelle reaktive tilnærming til i større grad å omfatte gode kriminalitetsforebyggende innsatser.

Planmessig og systematisk kriminalitetsforebyggende arbeid krever et godt kunnskapsgrunnlag, samt gode samfunns- og kriminalitetsanalyser. Selv om det ikke er mangel på forebyggende tiltak, er det mangel på evalueringsforskning og oversikt over eventuell empirisk forskning på effekten av slike tiltak. Dette påpekes både av Kunnskapscenterets notat fra 2014 (13) og i 'Kriminalitetsforebygging på norsk' (3).

Klynge for vurdering av tiltak skal derfor produsere to kunnskapsoppsummeringer. Den første problemstillingen, som denne prosjektplanen beskriver, omhandler effekten av politiets forebyggende arbeid rettet mot seksuallovbrudd og radikaliserings og besvares i en systematisk oversikt. Den andre oppsummeringen omhandler målstyring i forebyggende arbeid i politiet, og besvares i en kartleggingsoversikt (beskrevet i et separat dokument) (20).

Metode

Vi vil gjennomføre en systematisk oversikt i henhold til FHI's metodehåndbok for kunnskapsoppsummeringer, «Slik oppsummerer vi forskning» (21). Metodeboken bygger igjen på internasjonale veiledere for utarbeidelse av systematiske oversikter, særlig Cochrane Handbook (22).

Formatet på den systematiske oversikten er betinget av den eksisterende forskningen som vi identifiserer. Vi vil først søke etter systematiske oversikter. Hvis vi finner en eller to systematiske oversikter av høy metodisk kvalitet, ifølge vår sjekkliste (21), som oppfyller våre inklusjonskriterier og som har et litteratursøk fra 2015 eller senere vil vi formidle denne. Vi vil eventuelt oppdatere oversikten(e) hvis vi anser at litteratursøket er svakt eller begynner å bli gammelt, ved at det etter vår vurdering mangler sentrale søketermer eller relevante databaser. Hvis vi finner tre eller flere slike systematiske oversikter vil vi utføre en oversikt over oversikter. Hvis vi ikke finner relevante systematiske oversikter, vil vi utføre en systematisk oversikt over primærstudier.

Problemstilling

Hvilken effekt har ulike kriminalitetsforebyggingstiltak på seksuallovbrudd og radikaliserings blant ungdom?

Prosjektet omhandler altså arbeidet politiet planmessig og systematisk utfører alene eller i samarbeid med andre for å redusere risikoen for kriminalitet. Mer spesifikt omhandler problemstillingen hvilke konkrete tiltak og programmer som har positiv effekt mht. å forebygge seksuallovbrudd (dvs. forebygge at unge utøver seksuelle overgrep. Med seksuelle overgrep menes alle former for seksuelle krenkelser - fysisk eller på nett) og radikaliserings (voldelige ideologier) blant ungdom og unge voksne (opp til 24 år). POD er i utgangspunktet mest interessert i forskning fra land som enkelt kan sammenlignes med Norge, dvs. særlig de nordiske landene, og eventuelt også Nederland og Storbritannia.

Inklusjonskriterier

Vi har følgende inklusjonskriterier:

Studiedesign	Systematiske oversikter over effektstudier. For å møte kriteriene for en systematisk oversikt må oversikten ha en oppgitt søkestrategi, inneholde klare inklusjonskriterier, og ha kvalitetsvurdert de inkluderte studiene og/eller oversiktene. Primærstudier: Randomiserte kontrollerte studier, ikke-randomiserte kontrollerte studier, kontrollerte før og etter studier, prospektive
---------------------	--

	kontrollerte kohortstudier, tidsserier med minst tre målepunkter før og etter tiltaket.
Populasjon	Unge til og med 24 år (vi inkluderer også studier der minst 50 % av deltagerne er 24 og yngre, eller resultatene er presentert separat for de opp til og med 24 år). Vi vil se på grupper/personer som politiet har virkemidler overfor, altså som ikke er utilregnelige eller dømt til psykiatrisk behandling. Vi inkluderer også forebygging rettet mot personer som allerede har utført lovbrudd (i tillegg til personer som ikke har utført lovbrudd).
Tiltak	Tiltak som er en del av politiets forebyggingsarbeid, og skal forebygge seksuallovbrudd og radikalisering. Tiltak kan være på tre nivåer: Universelle, selekterte og indikerte (se under).
Sammenligning	Ingen tiltak; standard tiltak som ikke involverer forebygging; annen type forebygging (for eksempel tiltak igangsatt av andre enn politiet)
Utfall	(Nye) seksuallovbrudd, radikalisering, holdningsendringer. Vi vil for eksempel se etter utfall som: Nedgang i omfang av registrerte lovbrudd/radikaliseringssaker, nedgang i selvrappotering på utsatthet, og nedgang i omfang av bekymringsmeldinger.
Oppfølgingstid	Ingen begrensning
Språk	Vi vil i utgangspunktet inkludere studier på alle språk, men publikasjoner på språk som hverken prosjektmedarbeiderne eller kolleger ved FHI behersker vil ikke bli inkludert. Disse vil bli plassert i en liste og vist i et vedlegg i den endelige rapporten
Land	Inkluderes i prioritert rekkefølge: 1: Nordiske land (Norge, Sverige, Danmark, Finland og Island) 2: Nederland og Storbritannia 3: Europa
År	Inkluderes i prioritert rekkefølge: 1: fra år 2000 2: fra år 1980

Politiets forebyggingsarbeid er, som definert innledningsvis, arbeidet politiet planmessig og systematisk utfører alene eller i samarbeid med andre for å redusere risikoen for kriminalitet. Politiet må være involvert i et tiltak for at det skal klassifiseres som «politiets forebyggingsarbeid». For eksempel vil tiltak implementert i skoler/klasser og fritidsordninger der politiet inviteres inn eller deltar med informasjon osv. bli inkludert. Tiltak som forebygger kriminalitet uten involvering av politiet er ikke av interesse.

Vi vil inkludere tiltak som skal forebygge eller begrense risiko for nye lovbrudd. I dette inngår at vi vil inkludere tiltak som søker å forebygge at noen utfører nye seksuallovbrudd og tiltak som skal lede til av-radikalisering av allerede straffedømte for ekstremistisk vold e.l. Om vi finner et antall studier som anses som uhåndterlig innen tidsrammen, vil vi i samråd med oppdragsgiver vurdere å avgrense analysen til de(n) populasjonen(e) eller det tiltaksnivået som ansees som viktigst.

Med forebygging mener vi her når det gjelder seksuallovbrudd, både forebygging av seksuallovbrudd generelt og forebygging av *nye* seksuallovbrudd. (Se bakgrunn for hva som inngår i seksuallovbrudd.) Vi er i utgangspunktet mest interessert i primærforebyggende tiltak, men vil også inkludere sekundærforebyggende tiltak, dvs. tiltak for å forebygge *nye* seksuallovbrudd hos/blant personer som begått et eller flere seksuallovbrudd tidligere. Dermed vil en del tiltak kunne være omtalt som «behandling» av seksuallovbrytere.

Når det gjelder radikalisering omhandler forebygging å hindre at ungdom rekrutteres til radikale grupperinger, forebygge voldelig ideologier og at det utføres ideologibasert vold. (Se bakgrunn for hvordan vi forstår radikalisering i dette prosjektet.) Vi vil altså se på tiltak rettet både mot radikalisering – *akseptering* av bruk av vold – og voldelig ekstremisme – *bruk* av vold. Vi er med andre ord interesserte i forebygging rettet mot holdninger og handlinger, så lenge politiet er involvert i dette arbeidet.

Vi vil inkludere studier prioritert som følger: i) studier fra Norden (Norge, Sverige, Danmark, Finland og Island). Om vi ikke finner tilstrekkelig antall studier fra nordiske land (anslagsvis 10 om de er relevante), vil vi ii) inkludere studier fra Nederland og Storbritannia. Om vi fortsatt ikke finner en tilstrekkelig mengde studier (anslagsvis 10 om de er relevante), vil vi i tredje instans iii) inkludere studier fra resten av Europa. Prioriteringen i inklusjon gjøres med tanke på tidsrammen for prosjektet og sammenligningsgrunnlaget med norske forhold, og er gjort i samråd med oppdragsgiver. Det er Politidirektoratets vurdering at disse landene i størst grad er sammenlignbare med Norge, med tanke på for eksempel likheter i rettssystemer og grad av tillit til politi og mellom folk mer generelt.

Om det viser seg at det finnes få studier for perioden fra år 2000 kan det bli aktuelt å utvide inklusjonskriteriene til å inkludere studier fra også 1980-tallet og til i dag. År 2000 er satt med tanke på aktualitet. En eventuell utvidelse til 1980 er vurdert på grunn av at det da ble gjort en del forskning på høyreekstreme miljøer i Norden, som kan være interessant om vi ikke finner nyere forskning.

Eksklusjonskriterier

Vi har følgende eksklusjonskriterier:

Studiedesign	Ikke-empiriske studier
Populasjon	Ungdom i psykiatrisk behandling, inkludert de som har blitt dømt til behandling, eller som soner i en behandlingsinstitusjon. Grupper politiet ikke har virkemidler overfor, altså utilregnelige eller som er psykiatriske pasienter.
Tiltak	Tiltak som forebygger kriminalitet uten noen form for involvering av politiet. Tiltak rettet mot mulige ofre for overgrep.
Land	Studier fra land utenfor Europa.

Vi vil se på grupper/personer som politiet har virkemidler overfor. Studier som for eksempel omhandler behandling av psykiske lidelser (som kan ligge til grunn for overgrep), eller populasjoner i behandling med slike lidelser, vil bli ekskludert selv om studiedeltakerne sitter i fengsel eller gjennomfører straff på annen måte. Dette inkluderer folk som har blitt dømt til behandling, fengselspsykiatriske pasienter, rettspsykiatriske pasienter, sikkerhetspsykiatriske pasienter, og andre pasienter som har begått kriminelle handlinger men har blitt vurdert som ikke strafferettslig tilregnelig.

Litteratursøk

Bibliotekar Gyri Hval (GH) vil utarbeide søkestrategi basert på inklusjonskriteriene i samarbeid med prosjektgruppen. Den vil bestå av både emneord og tekstord for å identifisere flest mulig relevante studier, og kildene vil bestå av både elektroniske databaser for publiserte studier, pågående og planlagte systematiske oversikter og primærstudier, og digitale arkiv, nettsider og bibliotekataloger som samler litteratur innen ulike temaer. Bibliotekar NN vil fagfelleverdere søkestrategiene. Søket vil bli utført av GH i følgende kilder:

- Medline (Ovid)
- PsycINFO (Ovid)
- Cochrane Library
- Campbell Library
- Epistemonikos
- Sociological abstracts
- SveMed+
- Scopus
- PROSPERO
- Google Scholar
- OpenGrey
- GreyLit
- Oria
- Nora
- PIA (Politihøgskolens digitale arkiv)

Prosjektgruppen vil også søke manuelt i referanselister til relevante oversikter og primærstudier.

Vi vil utføre et litteratursøk i februar-mars 2020.

Utvelging, kvalitetsvurdering, dataekstraksjon og syntese

Utvelging av studier

To forskere vil først uavhengig av hverandre gå gjennom alle titlene og sammendragene fra litteratursøket. Studiene som virker relevante vurderes i fulltekst av to forskere uavhengig av hverandre, i henhold til inklusjonskriteriene. Alle studier som vi er enige om møter inklusjonskriteriene, blir inkludert. Uenigheter i vurderingene vil bli løst ved diskusjon og ny vurdering av publikasjonene. Hvis de to forskerne ikke oppnår enighet, vil en tredje forsker avgjøre inklusjon.

Vurdering av risiko for skjevheter

Vi vil benytte sjekklister for å vurdere studienes risiko for skjevheter. For systematiske oversikter vil vi bruke FHI's sjekkliste for systematiske oversikter som finnes som vedlegg i håndboken (21). For randomiserte kontrollerte studier (RCTer) vil vi benytte Cochranes Risk of Bias-verktøy (23). For ikke-randomiserte kontrollerte studier, kontrollerte før og etter studier, prospektive kontrollerte kohortstudier og tidsserier med minst tre målepunkter før og etter tiltaket vil vi benytte Cochrane's Effective Practice and Organisation of Care (EPOC) sjekklister

for kontrollerte studier (21, 24). To medarbeidere vil først vurdere den metodiske kvaliteten uavhengig av hverandre. Uenigheter i vurderingen vil bli løst ved diskusjon og ny inspeksjon av studien. Hvis de to prosjektmedarbeiderne ikke oppnår enighet, vil en tredje forsker avgjøre.

Dataauthenting

En forsker vil hente ut data fra de inkluderte primærstudiene og en annen vil dobbeltsjekke uthenting. Vi vil hente ut følgende data fra de inkluderte studiene: tittel, forfattere og detaljer om publikasjonen; formålet med studien; studiedesign; karakteristika ved deltakere som er inkludert; karakteristika ved tiltaket; kontekst (land, setting); utfall; resultater. Vi vil på forhånd utarbeide og pilotere et dataauthentingsskjema for å sikre at de viktige dataene blir hentet ut. Om vi finner systematiske oversikter vil tilsvarende data om de inkluderte primærstudiene blir hentet fra flere steder i de systematiske oversiktene – tabeller, tekst og vedlegg – for at informasjonen skal være så komplett som mulig. Vil også hente ut data som beskriver oversikten: søkedato, forskningsspørsmål, kontekst, antall inkluderte primære studier, og metode for kvalitetsvurdering.

Syntese og analyse

Fra de inkluderte studiene vil vi samle alle resultatene som er relevante for vår problemstilling. Finner vi systematiske oversikter som møter kriteriene skriver vi omtale(r) eller en oversikt over oversikter, etter oppdragsgivers ønske. Våre foreløpige søk tilsier at vi anser dette som et lite sannsynlig scenario (det ser ikke ut til å finnes oversikter på dette temaet).

Om vi inkluderer primærstudier vil vi syntetisere data i følgende prioritering:

1: Dersom vi inkluderer flere primærstudier med samme utfallsmål og disse etter vår vurdering er tilstrekkelig like med hensyn til populasjon, intervensjon, sammenligning og måling av effekter, vil vi vurdere å sammenstille resultater i metaanalyser.

2: Om primærstudiene ikke er tilstrekkelig like, vil vi foreta en narrativ analyse, hvor vi syntetiserer resultatene uten en statistisk sammenstilling (25). Vi vil da forsøke om å si noe om betydningen av funnene og konteksten de er gjort i, samt på hvilken måte dette kan gjelde i norsk kontekst.

Om vi foretar en metaanalyse vil vi presentere dikotome utfallsmål ved å beregne relativ risiko (RR) og 95 % konfidensintervall (KI). Kontinuerlige utfall vil vi analysere ved å bruke gjennomsnittlig forskjell (mean difference; MD) med 95 % KI, alternativt standardisert gjennomsnittlig forskjell (standardized mean difference; SMD), hvis utfallsmålene har ulik måleenhet/måleskala. Resultater fra ulike studiedesign analyseres hver for seg, men oppsummeres under samme kapittel.

Vi kan forvente at intervensjonen vil ha ulik effekt i ulike kontekster og med ulike populasjoner, og vi ønsker derfor vi å finne en gjennomsnittseffekt (fremfor *en* endelig effekt). Metaanalysen vil dermed være av typen «random effects model» (26). Vi vil bruke «Mantel-Haenszel method» for dikotome utfall og «inverse-variance method» for kontinuerlige utfall. Vi vil vurdere statistisk heterogenitet med Chi-kvadrat (Chi^2) test og I-kvadrat (I^2) verdier. Ifølge Cochrane, indikerer lave I^2 -verdier (40 % eller mindre) lav heterogenitet. Verdier mellom 30 %

og 60 % indikerer moderat heterogenitet, og verdier over 50 % kan regnes som indikasjon på at det meste av variabiliteten på tvers av studiene skyldes reell heterogenitet og ikke tilfeldighet (22).

Vi oppsummerer resultatene i henhold til kriteriene i området metodehåndbok (21).

Gradering av dokumentasjonen

Gradering går ut på å vurdere i hvilken grad vi har tillit til resultatene som blir presentert i studiene ut ifra den tilgjengelige dokumentasjonen. Om vi finner systematiske oversikter vil vi bruke forfatterens egne graderinger, med mindre slike mangler eller etter vår vurdering virker feilaktige, da vil vi foreta egne GRADE vurderinger basert på informasjon i oversikten. Ved primærstudier vil vi vurdere den samlede dokumentasjonen for hvert utfall (seksuallovbrudd, radikalisering, og holdningsendringer) ved hjelp av GRADE (Grading of Recommendations Assessment, Development, and Evaluation) verktøyet, se www.gradeworkinggroup.org. I tilfelle at vi har flere enn tre utfall, for eksempel flere kategorier seksuallovbrudd og holdningsendringer, graderer vi opp til sju ulike utfall, se eksempler i tabell over.

Vi vil vurdere tillit ut i fra fem kriterier: risiko for skjevheter, grad av konsistens/overensstemmelse, direktet, formidlingsskjevhet og sparsomme data/presisjon av data. Flere beskrivelser av hvordan man bruker GRADE til å vurdere tilliten til resultatene finnes i Guyatt og medarbeidere (27).

Vi benytter standarddefinisjonene for å vurdere grad av tillit til resultatene (28):

- Høy kvalitet= Vi har stor tillit til at effektestimater ligger nær den sanne effekten.
- Middels kvalitet= Vi har middels tillit til effektestimater: effektestimater ligger sannsynligvis nær den sanne effekten, men effektestimater kan også være vesentlig ulik den sanne effekten.
- Lav kvalitet= Vi har begrenset tillit til effektestimater: den sanne effekten kan være vesentlig ulik effektestimater.
- Svært lav kvalitet= Vi har svært liten tillit til at effektestimater ligger nær den sanne effekten.

Fagfelleevaluering

Prosjektplanen vil bli diskutert med oppdragsgiver (POD). Forskergruppen ved FHI vil revidere prosjektplanen inntil det er konsensus mellom oppdragsgiver og forskergruppen. Den skal gjennomgå intern og ekstern fagfelleevaluering før den skal godkjennes av klyngeledelsen. Ved eventuelle spørsmål som oppstår underveis i prosjektet vil forskergruppen konsultere med oppdragsgiver. Rapporten vil bli fagfellevurdert av to interne- og to eksterne personer og skal deretter godkjennes i klyngeledergruppen ved FHI. Oppdragsgiver vil ha 3 uker til å gå gjennom og gi tilbakemeldinger på utkastet til rapport før rapporten publiseres på FHIs nettsider.

Tidsramme

Vi presenterer både prosjektrelaterte oppgaver og forventede sluttdatoer:

- Prosjektplan: september 2019-februar 2020
- Litteratursøk: februar 2020
- Valg av studier: februar-mars 2020
- Dataauthenting og sammenstilling: april 2020
- Første utkast til sluttrapport: mai-juni 2020
- Forberedelse av sluttrapporten: juni 2020
- Godkjenning av klyngeledelsen og publisering: juni 2020

Utgivelse

- Sluttproduktet er en norskspråklig rapport som skal leveres elektronisk til oppdragsgiver. Rapporten vil også være tilgjengelig på Folkehelseinstituttets nettside etter endelig godkjenning.
- Vi vil også vurdere muligheten for å formidle resultatene fra oversikten i form av en artikkel.
- Målgruppen er oppdragsgiver (POD), politikere og beslutningstakere på nasjonalt og lokalt nivå, forskere og andre interessert i kriminalitetsforebyggende arbeid blant ungdom.

Relatert publiseringer

Berg RC, Forsetlund SL, Nguyen L, Jardim PSJ, Johansen TB (2019) Multisystemiske tiltak for barn og unge med atferdsvansker: Prosjektplan, FHI, se

<https://www.fhi.no/cristin-prosjekter/avsluttet/multisystemiske-tiltak-for-barn-og-unge-med-atferdsvansker-prosjektplan/>

Johansen S, Wollscheid S, Einagel VI (2014) Forebygging av ideologisk radikaliserings – et systematisk litteratursøk med sortert litteraturliste. Notat 2014. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten.

Referanser

1. SSB (2019) Dette er Norge 2019. SSB
2. Justis- og beredskapsdepartementet (2013) Handlingsplan for forebygging av kriminalitet (2013–2016). Oslo: Justis- og beredskapsdepartementet.
3. Rundhoved, Siv Rebekka, Skjervak, Pernille Erichsen (2018) Kriminalitetsforebygging på norsk – En kunnskapsoversikt. PHS Forskning 2018: 3
4. SSB (2019) Sjeldnere dom og fengsel til ungdom. <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/sjeldnere-dom-og-fengsel-til-ungdom>
5. <https://www.ssb.no/lovbrudde>, tabell 6
6. PSTs trusselvurdering 2019. <https://www.pst.no/globalassets/artikler/trusselvurderinger/psts-trusselvurdering-2019.pdf>
7. pst.no

8. Vestel V, Bakken A (2015) Holdninger til ekstremisme Resultater fra Ung i Oslo 2015. NOVA, rapport nr 4/16 (2015)
9. Politidirektoratet (2017) Kriminalitetsforebygging som politiets primærstrategi 2018 – 2020 Politiet mot 2025 – delstrategi
10. Egge M, Barland B, Ruud ME og Haaland T (2008) Kriminalitetsforebygging blant barn og unge i storbyene En evaluering av praksis i fem kommuner. Samarbeidsrapport NIBR/Politi høgskolen 2008
11. Temarapport: Hvilken bakgrunn har personer som frekventerer ekstreme islamistiske miljøer i Norge før de blir radikaliseret? Ekstern rapport
https://www.pst.no/globalassets/artikler/utgivelser/norsk_radikalisering_prosjektets_rapport_ugradert.pdf
12. <https://www.regjeringen.no/no/sub/radikalisering/veileder/begreper-ord-og-uttrykk/id2398413/>
13. Johansen, S, Wollscheid, S, Einagel, VI, (2014) Forebygging av ideologisk radikaliserings – et systematisk litteratursøk med sortert litteraturliste. Notat 2014. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten.
14. <https://www.sv.uio.no/c-rex/english/topics/projects/hex-na/>
15. <https://www.dorset.police.uk/help-advice-crime-prevention/personal-safety/major-terror-incidents/prevent/>
16. Straffelovens Kapittel 26. Seksuallovbrudd,
17. Fellesskap mot seksuelle overgrep (FMSO) <https://fmsno.no/definisjoner/>
18. Dinutvei.no - Nasjonal veiviser ved vold og overgrep
19. Politidirektoratet (2017) Politiet mot 2025 – Politiets virksomhetsstrategi for politi- og lensmannsetaten.
20. Målstyring innen kriminalitetsforebyggende arbeid i politiet: Prosjektplan – prosjektbeskrivelse, se <https://www.fhi.no/cristin-prosjekter/aktiv/malstyring-innen-kriminalitetsforebyggende-arbeid-i-politiet-prosjektplan/>
21. Folkehelseinstituttet (2015) Slik oppsummerer vi forskning.
<https://www.fhi.no/kk/oppsummert-forskning-for-helsetjenesten/slik-oppsummerer-vi-forskning/>
22. The Cochrane Handbook, https://handbook-5-1.cochrane.org/chapter_9/9_5_2_identifying_and_measuring_heterogeneity.htm
23. Higgins JPT, Altman DG, Gøtzsche PC, Jüni P, D Moher, Oxman AD, Savović J, Schulz KF, Weeks L og Sterne JAC (2011). The Cochrane Collaboration's tool for assessing risk of bias in randomised trials. 343: d5928.
24. Cochrane's Effective Practice and Organisation of Care (EPOC) sjekklister (epoc.cochrane.org)
25. Campbell M et.al. (2020) Synthesis without meta-analysis (SWiM) in systematic reviews: reporting guideline BMJ 2020;368:l6890 | doi: 10.1136/bmj.l6890
26. Borenstein M, Hedges LV, Higgins JPT, & Rothstein HR (2009). Introduction to meta-analysis. West Sussex, England: John Wiley.
27. Guyatt GH et.al (2008). GRADE: an emerging consensus on rating quality of evidence and strength of recommendations. BMJ 2008; 336 doi: <https://doi.org/10.1136/bmj.39489.470347.AD> (Published 24 April 2008)

28. Balshem H, Helfand M, Schünemann HJ, Oxman AD, Kunz R, Brozek J., et al. GRADE guidelines: 3. Rating the quality of the evidence. *J Clin Epidemiol.* 2011;64(4):401-406.